EPISTOLO DA EPIKOUROS A MENOIKEOS

Letro da la granda filozofo Epikouros (341 - 270 a.K.) en qua il rezumas sua idei pri la bona vivo.

Epikouros a Menoikeos, saluto.

[122] Nula yuno ajornez la studiado pri filozofio, e nula oldo tedesez da olu; nam nultempe esas la horo neoportuna sorgar pri la bona stando dil anmo. La homo qua dicas, ke la horo por komencar filozofiar ne ja venas o ja pasis, esas quale la homo qua dicas, ke la horo por feliceso ne ja venas o ja pasis. Do, e la yuni e la oldi studiez filozofio, l'unesma por ke lu oldeskanta ankore retenez la feliceso di yuneso per agreabla memoraji pri lo pasinta, la duesma por ke lu oldeskinta samtempe esez yuna per sentimeso pri lo futura. Ni do studiez la moyeni obtenar feliceso pro ke se ol asistus, on havus omno, ma se ol mankus, on facus omno por obtenar ol.

[123] Facez e praktikez sencese, quale me sempre rekomendis a tu, la principi fundamentala intelektesar di la bona vivo.

Unesme, kredez ke la deo esas nekoruptebla e beata ento, quale la homaro kustumale kredas; atributez a lu nek to quo esas stranja a nekoruptebleso nek to quo esas nefamiliara a beateso, ma to quo gloriizas ed afirmas lua nekoruptebleso e beateso. Nam ya esas dei, nia propra savo esas klara, ma ne tale quale <la> multi kustumale opinionas; nam li ipsa ne koheras en to quon li opinionas. Ne esas despia negar la dei di la multi, ma atributar a la dei la opinioni di la multi. [124] Nam l'opinioni pri la dei di la multi ne esas ferma percepti ma falsa superstici: ke la maxim granda malaji e bonaji venas de la dei; nam li aceptas kom lo maxim bona to quo similesas a li, e nomizas stranja to quo ne similesas.

Kustumigez tu agnoskar ke morto esas nulo a ni, pro ke omno bona e mala esas en sento; e morto esas la perdo di sento. Do la justa savo ke morto esas nulo a ni facas le mortiveso di vivo

agreabla, ne per donar senlimizita tempo, ma per abolilsar la deziro a nemortiveso. [125] En vivo esas nulo terorinda a lu qua ya komprenas ke en morto esas nulo terorinda.

Do esas fola dicar ke morto esas timinda, ne pro ke ol dolorigas veninta, ma pro ke ol dolorigas venonta. Nam to quo ne trublas eventante, vane trublas anticipate. Morto, la maxim hororinda malajo, esas nulo a ni, pro ke irga-kande ni esas, morto ne esas che ni, ed irga-kande morto esas che ni, ni ne esas. Ol esas nulo a ti vivanta, pro ke a li ol ne esas, e nulo a ti mortinta, pro ke li ne plus esas.

VI. Ma nun la multi fugas morto kom la maxim granda malajo, nun sizas ol kom repozo de malaji. [126] Ma la sajo nek renuncas sua vivo nek timas ne vivar; nam lu nek stacas kontre vivo nek judikas kom malajo ne vivar. Quale lu selektas ne la maxim multa ma la maxim agreabla nutraji, tale lu kolias ne la maxim longa ma la maxim agreable vivo-tempo. Ma konsilar a yuno vivar bone, ad oldo mortar bone, esas stulta, ne nur pro ke vivo esas bone aceptita, ma pro ke per la sama praktiki on e vivas bone e mortas bone. E mem plu male dicar, ke on plu bone ne naskis,

ma naskinte pasar tra la pordi di Hades maxim rapide.

[127] Se on ya kredas lo, pro quo ne departar ek vivo? Nam la moyeno esas pronta, se on ferme rezolvas. Se on mokas, lo esas vana a ti qui ne konkordas. Rimemorez ke to eventonta esas nek tote nia nek tote ne nia, por ke ni nek fidar ol nek desesperar se ol ne eventas.

Merkez ke inter la deziri uli esas naturala, uli vana, ed inter la deziri naturala uli esas necesa, uli nur naturala; ed inter la necesa deziri uli esas necesa por feliceso, uli por ne trublar la korpo, ed uli por vivo ipsa. [128] Fixe regardante ti, on savas fugar od aceptar omna selekto por la saneso dil korpo e la sereneso dil mento, por ke to esas la skopo di la beate felica vivo. Nam ni agas omno por nek dolorar nek timar. Atinginte to, la anmo esas liberigita de omna tempesto, ed ento ne devas movar pro bezono o serchar parfinar lo bona por la anmo e la

korpo. Do ni havas bezono por plezuro irgakande olua absenteso dolorigas ni; <ne dolorante,> ni ne bezonas plezuro.

E pro to ni dicas ke plezuro esas la komenco e la fino dil beate felica vivo. [129] Nam ni agnoskas ta bonajo kom la primara ed inata, e de to ni honorizas omna selekto aceptita o fugita, e per to kom per mezurilo ni judikas omna bonajo eventanta. E pro ke to esas la primara ed inata bonajo, ni ne selektas omna plezuro, ma esas multa plezuri quin ni preterpasas, kande lo plu desagreabla a ni sequos; e multa dolori ni judikas plu bona kam plezuri, kande plu granda plezuro sequos la longa tempo ni subisabos lo desagreabla. Do omna plezuro esas bonajo pro ke ol esas afina, ma ne omna plezuro selektesez; same kam omna desagreablajo esas malajo, ma ne omna desagreablajo esez evitita. [130] Esas justa selektar per mezurar regardante ti omna kom utila o ne-utila; nam ulfoye ni judikas lo bona kom lo mala, e kontree ulfoye lo mala kom lo bona.

Ni judikas su-sufico kom bonajo, ne pro ke omnakaze ni esas avida por kelka kozi, ma pro ke, ne havanta multo, ti kelka satisfacez, vere konvinkita ke ti qui minime bezonas luxo juas ol maxime, e ke omno naturala abundas, e ke omno vana esas skarsa; simpla sapori donas tante multa plezuro kam chera manjaji, omna doloro di bezono forigita; [131] e pano ed aquo donas la maxim granda plezuro kande indijanto manjas oli. Kustumigar tu a simplaji e ne a luxaji donas tota saneso, senlimita povo por la necesaji di vivo, facas homo plu pronta por traktar la luxaji venanta de tempo a tempo e pronta afrontar sentime fato.

Dicante plezuro esar la skopo, ni ne signifikas la plezuri di debochanti o la juado di indolenteso, quale ti qui ne savas o ne konkordas o recevas male nia principi nomizas oli, ma havar nek doloro dil korpo nek trublo dil anmo. [132] Nek drinkar nek sencese debochar nek juar pueruli e mulieri, nek fishi ed altra friandaji di luxoza tabli genitas agreabla vivo, ma esas sobra pensado e serchado por la kauzi di omno selektita o fugita qui ekpulsas la tumulto maxime trublanta la anmo.

De to omna la origino e maxim granda bonajo esas prudenteso. Do prudenteso esas mem plu prizata kam filozofio ed esas la

origino ek qua la omna restanta ecelaji genitesas, docanta ke ne esas posibla vivar joyoze sen vivar prudente e bele e yuste, o vivar prudente e bele e yuste sen vivar joyoze. Nam la ecelaji kreskas kun la joyoza vivo, e la joyoza vivo ne esas separebla de oli.

[133] Do, quan tu nomizas plu bona kam on qua opinionas pie pri la dei e pri morto esas tote sentima, qua par-rezonis la skopo naturala e trovis ke la skopo di lo bona esas facila por realigar ed obtenar e retenar, ma to di lo mala esas kurta di tempo e di peni, qua mokas to quon on konsideras la mastro di omno, <Destino? Nam lu judikas ke ni ipsa responsas pri to quon ol furnisas, quankam ula kozi genitesas da neceseso,> uli da hazardo, uli da ni ipsa; ma lu vidas ke quankam neceseso esas neresponsiva, hazardo esas necerta, e ta kozi da ni ipsa havas nul altra mastro, do blamo e sua opozato sequas naturale. [134] Do esas plu bona kredar la miti pri la dei kam esar sklavatra a la destino dil fizikisti; nam to donas espero ke per pregi on recevos bonaji de la dei, ma per co on havas nur ne-evitebla neceseso. La prudenta homo ne kredas Destino esar deo, quale la multi nomizas olu, nam la dei facas nulo hazarde e ne esas blamebla pro kapricozeso, nam lu ne kredas ke lo bona e lo mala por la beate felica vivo donesas a homi hazarde, quankam ti ya furnisas la fonti di granda bonaji e malaji. [135] Lu judikas ke esas plu bona, esante prudenta, esar desfortunoza kam, esante neprudenta, esar fortunoza; nam esas plu bona ke la bona selekto <ne sucesos kam la mala selekto> sucesos hazarde.

Do praktikez ti e simila principi e die e nokte, <o> sole o kun samideano, e tu nultempe esos konsternita, ma quale deo inter homi tu vivos. Nam ne quale mortiva homo esas la homo qua vivas inter nemortiva bonaji.